

Dodat kuráž proti korupci

Společenská odpovědnost se projevuje i v podpoře těch, kteří mají odvahu nemlčet

DANA JAKEŠOVÁ

Peníze, luxusní kabelka, exotická dovolená, zápůjčka luxusního auta či jakákoliv jiná majetková výhoda – prostředků použitelných pro korupci je nepřeberně. Korupce ovšem není jen morální téma, její katastrofální důsledky z ní činí jednu z největších překážek ekonomického i sociálního rozvoje spousty států. Česko nevyjímaje – v korupčním žebříčku dlouhodobě stojíme poměrně vysoko. Proto je boj proti ní velmi důležitou součástí společenské odpovědnosti.

Korupce deformuje etické a morální hodnoty, ale zároveň zásadně ničí podnikatelské prostředí. „Nefunkční, respektive deformovaný systém soutěže o veřejné finance totiž významně zvyhodňuje podnikatele, kteří se chovají nečestně a nezákonně,“ vysvětluje Petr Soukenka, ředitel Nadačního fondu proti korupci. „Čestní podnikatelé jsou tak odsouzeni buď k zániku, nebo k tomu, že musejí hledat svůj obchod mimo Českou republiku.“

Neúčelné, ne hospodárné a neefektivní utrácení peněz daňových poplatníků způsobuje přímé ztráty ve veřejných prostředcích. Korupce ale bují i v soukromém sektoru. „Podle tvrzení nejmenovaného významného podnikatele, jehož firma dodává do velkých obchodních řetězců zejména elektroniku, 50 procent obchodníků těchto řetězců požaduje úplatek za to, že zboží nakoupí nebo že dodavatel nebude vyřazen z dodavatelského seznamu,“ říká Soukenka.

Proti korupci bojují orgány činné v trestním řízení, soustředí se na ni média. Důležitá je ale také osvěta a působení na lidi, aby proti ní aktivně vystupovali – i zde může pomoci společenská odpovědnost firem. „Je třeba, aby se stala opravdu společenskou odpovědností, a nikoliv jen

lákavým marketingovým termínem,“ zdůrazňuje Lucie Mádlová, ředitelka Asociace společenské odpovědnosti.

Whistleblower? Kdo se hlásí?

Klíčový je v tomto směru přístup majitelů a vedení společností. To oni musejí jednoznačně a dlouhodobě deklarovat, že získat zakázku úplatkem je naprosto nepřijatelné. „A pokud bude například obchodní ředitel vylepšovat hospodaření firmy pomocí zakázek, které byly získány úplatky, bude tento ředitel vyhozen, případně i trestně stíhán,“ říká Soukenka. Formální pravidla typu etických kodexů, systém řízení bezpečnostních rizik či protikorupční linky, to vše může pomoci, aby systém opravdu fungoval.

Jednoduché pojmenování korupčních projevů může znít banálně, jenže ve své jednoduchosti stále účinně fungují. Například důsledky neposkytnutí „všimného“ můžou malou firmu třeba i zlikvidovat. „Není jiná cesta, než se takových praktik vzdát. Pokud se nemýlím, slušní a čestní lidé taky nekradou v obchodech zboží. Přejde jim nějak divné, že za zboží u pokladny řádně zaplatí? Nikoliv,“ dává jednoduchý příklad Soukenka. Jenže to se snadněji řekne,

než udělá. Na ty, co najdou odvalu a korupci nahlásí na policii, je totiž bohužel – a to nejen u nás – často pohlíženo s despektem.

Když už se někdo rozhodne stát se whistleblowerem nebo prostě jen konat, může počítat s nepříjemnými následky. Mnozí přicházejí o práci, rozjede se proti nim pomlouvačná kampaň, je na ně vyvíjený psychický nátlak, někdy dokonce dojde i na účelová trestní oznámení nebo žaloby. A drtivá většina lidí si nechce přidělovat problémy, pokud to není nezbytně nutné. „Ten, kdo se rozhodne zaběhaný systém bojkotovat, je pro ostatní exotem, jehož je třeba zavrhnout, protože je odvažnější než my sami,“ popisuje Soukenka bohužel běžnou praxi.

Kde najít podporu

Univerzální rada, jak se s tím vypořádat, neexistuje. Snad jen snažit se v tom nezůstat sám. Pokusit se získat na svoji stranu další stejně smýšlející lidi nebo se obrátit na někoho, kdo vás vyslyší, nebo vám dokonce pomůže. Právě v tomto směru působí například Nadační fond proti korupci.

Pomáhá organizacím i jednotlivcům, odvážným lidem uděluje nadační příspěvky na pokrytí právních a dalších výdajů, které jim vzniknou v důsledku jejich odváženého postoje. Fond také poskytuje právní a další poradenství. „Případně jsme schopni krátkodobě řešit i otázky fyzické bezpečnosti oznamovatele a jeho rodiny do doby, než tuto úlohu převzme policie,“ doplňuje Soukenka. „Oznamovatelům také nabízíme možnost cestou našeho fondu kontaktovat orgány činné v trestním řízení, pakliže oni sami z různých důvodů nechtějí do kontaktu s těmito orgány přijít.“

Podobnou pomoc poskytují i některé neziskové organizace. Například Nadace Via má program Rychlé granty, který podporuje komunitní projekty s protikorupční tematikou.

LIDOVÉ NOVINY 19.6.2017